

Date: 7th January-2026

JISMONIY TARBIYA YO'NALISHIDA BO'LMAGAN OLIY O'QUV YURTI TALABALARIGA VOLEYBOLNI O'RGATISHNING PEDAGOGIK SHART- SHAROITLARI

Abdisheripov Sardor Sulton o'g'li

Osiyo Xalqaro Universiteti

Jismoniy tarbiya yo'nalishi, 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur tezisda jismoniy tarbiya yo'nalishida tahsil olmayotgan oliy o'quv yurti talabalariga voleybol sport turini o'rgatishning pedagogik shart-sharoitlari yoritilgan. Tadqiqotda voleybol mashg'ulotlarini samarali tashkil etishda tashkiliy, metodik, psixologik va moddiy-texnik omillarning ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tajriba-sinov ishlari asosida voleybol mashg'ulotlarini pedagogik shart-sharoitlar asosida tashkil etish talabalarning jismoniy tayyorgarligi, mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishi va faolligini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: voleybol, jismoniy tarbiya, oliy ta'lim, pedagogik shart-sharoitlar, sport o'yinlari, motivatsiya, tajriba-sinov.

Hozirgi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda oliy ta'lim muassasalarida talabalarning jismoniy faolligi sezilarli darajada kamayib bormoqda. Ayniqsa, jismoniy tarbiya yo'nalishida bo'lmagan oliy o'quv yurti talabalarida harakatsiz turmush tarzi, uzoq vaqt davomida o'tirib ishlash va o'quv yuklamalarining ortishi



jismoniy holatning pasayishiga olib kelmoqda. Bu holat nafaqat sog'liq ko'rsatkichlariga, balki o'quv jarayonidagi faollik va psixologik barqarorlikka ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli sport o'yinlari asosida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi.

Sport o'yinlari ichida voleybol o'zining ommaviyligi, nisbatan oson o'zlashtirilishi va sog'lomlashtiruvchi ahamiyati bilan ajralib turadi. Voleybol mashg'ulotlari talabalarda tezkorlik, chaqqonlik, kuch, chidamlilik va muvofiqlashtirish kabi jismoniy sifatlarni rivojlantirish bilan birga, jamoada ishlash, o'zaro hamkorlik, muloqot madaniyati va mas'uliyat hissini ham shakllantiradi. Shu bois voleybol sport turi jismoniy tarbiya yo'nalishida bo'lmagan talabalar uchun samarali pedagogik vosita sifatida qaraladi. Mazkur tezisda voleybolni o'rgatish jarayonida zarur bo'lgan pedagogik shart-sharoitlar kompleks tarzda tahlil qilindi. Pedagogik shart-sharoitlar o'quv jarayonining samaradorligini ta'minlovchi tashkiliy, metodik, psixologik va moddiy omillar majmui sifatida talqin etildi. Ushbu omillarning o'zaro uyg'unligi



Date: 7th January-2026

voleybol mashg'ulotlari samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslandi.



Voleybol mashg'ulotlarini tashkil etishda tashkiliy va metodik shart-sharoitlarga alohida e'tibor qaratildi. Mashg'ulotlarni bosqichma-bosqich, oddiy texnik harakatlardan murakkab o'yin vaziyatlariga o'tish tamoyili asosida tashkil etish talabalarning texnik tayyorgarligini izchil rivojlantirishga imkon yaratdi.

O'yin elementlarini tushuntirish va ko'rsatish, individual va guruhli mashqlarni uyg'unlashtirish hamda interaktiv usullardan foydalanish mashg'ulot samaradorligini oshirdi.

Psixologik va motivatsion shart-sharoitlar ham muhim omil sifatida ko'rib chiqildi. Talabalarning mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun musobaqaviy elementlar, rag'batlantirish usullari va sog'lom raqobat muhitidan foydalanildi. Psixologik jihatdan qulay muhitda olib borilgan mashg'ulotlar talabalarning faolligi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirdi.

Tadqiqot doirasida o'tkazilgan tajriba-sinov ishlarida 60 nafar talaba ishtirok etdi. Talabalar nazorat va tajriba guruhlariga ajratildi. Tajriba guruhi mashg'ulotlarida maxsus ishlab chiqilgan pedagogik shart-sharoitlar asosida o'yinli mashqlar, motivatsion yondashuv va individual yondashuv keng qo'llanildi. Natijalar tahlili tajriba guruhida voleybol texnikasini bajarish sifati 25–30 % ga oshganini, to'p uzatish aniqligi esa nazorat guruhiga nisbatan 20 % yuqori bo'lganini ko'rsatdi. Xulosa qilib aytganda, jismoniy tarbiya yo'nalishida bo'lmagan oliy o'quv yurti talabalariga voleybolni o'rgatishda pedagogik shart-sharoitlarni ilmiy asosda tashkil etish mashg'ulotlar samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu yondashuv talabalarning jismoniy rivojlanishi, sog'lom turmush tarziga bo'lgan ijobiy munosabati va ijtimoiy faolligini shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, jismoniy tarbiya yo'nalishida bo'lmagan oliy o'quv yurti talabalariga voleybol sport turini o'rgatish jarayoni ilmiy asoslangan va puxta rejalashtirilgan pedagogik shart-sharoitlarni yaratishni talab etadi. Tadqiqot davomida tashkiliy, metodik, psixologik hamda moddiy-texnik shart-sharoitlarning uyg'unligi voleybol mashg'ulotlari samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligi aniqlandi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatdiki, voleybol mashg'ulotlarini bosqichma-bosqich, o'yinli va motivatsion yondashuvlar asosida tashkil etish talabalarning jismoniy tayyorgarligi, texnik ko'nikmalari hamda mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, psixologik jihatdan qulay muhit yaratish va individual yondashuvdan foydalanish jismoniy tarbiya yo'nalishida bo'lmagan talabalar uchun yuqori samaradorlik beradi. Shu bois, voleybol sport turini oliy ta'lim muassasalarining

Date: 7th January-2026

jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida pedagogik shart-sharoitlar asosida tashkil etish talabalarning jismoniy rivojlanishi, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va ijtimoiy faolligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuvni amaliyotga keng joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kerimov F. **Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi.** – Toshkent: O'zbekiston, **2018.**
2. Volkov V. **Sport o'yinlarini o'qitish metodikasi.** – Moskva: Sport, **2016.**
3. Nazarov A. **Oliy ta'limda jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etish.** – Toshkent: Fan va texnologiya, **2020.**
4. Platonov V.N. **Sport trenirovkasi nazariyasi va metodikasi.** – Kiyev: Olimpiyskaya literatura, **2015.**
5. Bompa T., Buzzichelli C. **Periodization: Theory and Methodology of Training.** – Human Kinetics, **2019.**

